

DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2022-256-8-77-84>

УДК 331.5

БЕЗРОБІТТЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ: АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ

Хандій О.О., Шестопапов В.І.

UNEMPLOYMENT DURING THE WAR: ANALYTICAL ASPECTS

Khandii O.O., Shestopalov V.I.

Зростання рівня безробіття одночасно є проявом негативних явищ в економіці країни і фактором, який обумовлює подальше погіршення економічного стану і зниження ВВП. Кількість безробітних в Україні неухильно зростала з початку війни, маючи форму прихованого безробіття. Внесення змін в трудове законодавство спростило механізми звільнення під час воєнного стану та окремі питання працевлаштування і оформлення трудових договорів, створюючи можливості для прискорення міжорганізаційного руху персоналу. Проте в умовах воєнного стану і руйнівних наслідків військового конфлікту, таких як: масштабні внутрішні переміщення населення, руйнування критичної інфраструктури, втрата майна підприємствами, ринок праці потребує від держави максимальної підтримки всіх учасників задля недопущення подальшого погіршення соціально-економічного стану країни, а не лише вирішення питань нормативного регулювання зайнятості і безробіття. В статті проаналізовано рівень безробіття в довоєнні часи та в умовах воєнного стану. Особлива увага приділяється впливу війни на підприємницьку діяльність та зайнятість населення України. Досліджена динаміка зайнятості за регіонами та зміни в оплаті праці. Враховуючи високий рівень людських та майнових втрат країни і наслідки війни, актуальними питаннями сьогодення є не лише безпекові та усунення негативних наслідків, але і відновлення. Планування та розробка стратегій відновлення України розпочато як на національному, так і регіональному рівнях. Це тривалий процес, який потребує високої залученості всіх представників суспільства і органів влади, місцевого самоврядування і напрацювання заходів, які дозволять досягти довоєнного стану не лише економіки країни, а і вирішити проблеми соціально-економічної сфери, подолати високий рівень безробіття. В роботі розглянуто стратегічні заходи, спрямовані на релокацію бізнесу, підтримку безробітного та зайнятого населення задля стримування подальшого зростання кількості безробітного населення. Запропоновано заходи, які сприятимуть зростанню рівня зайнятості населення, розвитку бізнесу та підприємництва.

Ключові слова: безробіття, соціально-економічний стан, воєнний стан, зайнятість, заробітна плата.

Вступ. Населення України характеризується високим рівнем освіти та кваліфікації, що створює йому репутацію високоякісної робочої сили, а в міжнародних рейтингах Україна має статус країни з високим рівнем людського потенціалу. Багато працівників має цінний досвід роботи, отриманий не тільки на території України, але і за кордоном. Проте людський потенціал складно перетворювати на людський капітал в умовах економічної кризи квідного та постквідного періоду, а в умовах воєнного стану мова йде лише про його втрату в результаті евакуації населення за кордон з небезпечних територій, масштабних внутрішніх переміщень, загибелі цивільного населення і військових під час бойових дій і деокупаційних заходів, примусової депортації населення на територію Росії з тимчасово окупованих територій. Під впливом небезпеки та загрози життю населення відбувається переважно хаотичний міграційний рух, який супроводжується зростанням прихованого безробіття, втратою робочих місць і пошуком нових робочих місць на нових місцях проживання, поширенням неформальних форм зайнятості. Аналогічні проблеми переживає і бізнес, який також сподівається на увагу держави і допомогу в релокації та відновленні внутрішньо переміщеного бізнесу. Спільні проблеми переміщення і відновлення роботи роботодавців та працівників на нових територіях потребують спільних рішень щодо виживання та відновлення життя і створення гідних робочих місць в умовах тривалого воєнного конфлікту.

Метою статті є дослідження рівня безробіття населення України в умовах воєнного стану, визначення шляхів подолання його подальшого зростання.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання регулювання зайнятості та подолання безробіття привертає увагу багатьох дослідників. Так, Р. Еренберг та Р. Сміт [1] пропонують детальний аналіз механізму ринку праці, Н. Есінова [2] високу увагу приділяє сутності та принципам організації планування та

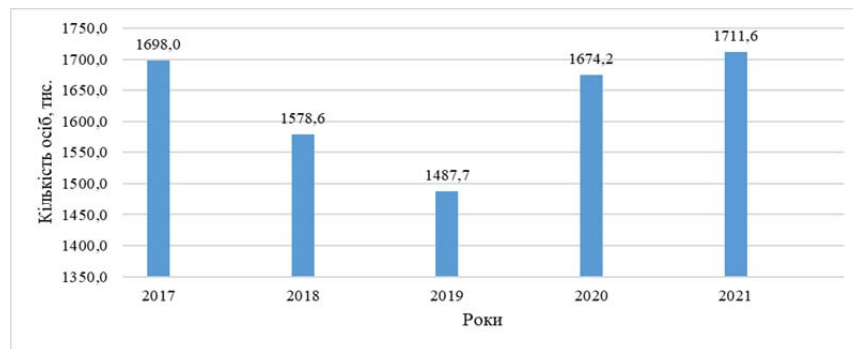

Рис. 1. Рівень безробіття в Україні за останні п'ять років, тис. осіб

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [6]

оплати праці в умовах ринкових відносин, регулюванню соціально-трудова відносин, В. Дружиніна в своїй роботі [3] досліджує механізми державного регулювання ринку праці, О. Волосатих [4] виокремлює особливості взаємодії суб'єктів політики зайнятості в Україні. Наукові напрацювання щодо подолання безробіття в умовах ковідного та постковідного періоду, сприяння зайнятості внутрішньо переміщених осіб у 2014 році, створення нових робочих місць є ефективними за умов завершення воєнного конфлікту, проте реагування на невизначеність стану в короткостроковому періоді, беззупинного продовження евакуації і постійного переміщення населення, відсутності офіційних статистичних даних вимагає дослідження цих питань в нових умовах сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Зростання безробіття та зниження рівня життя населення в таких високих обсягах та темпах стало викликом для країни, з якими вона ще не стикалась.

Безробіття – це суспільна ситуація в країні, спричинена економічними, політичними або соціальними чинниками, за яких значна частина працездатного населення не може реалізувати свій трудовий і творчий потенціал через обмежену кількість вакантних робочих місць або через свою неконкурентоспроможність на ринку праці [5, с. 86].

Аналіз динаміки рівня безробіття протягом останніх п'яти років, представлений на рисунку 1, свідчить про ефективну державну політику подолання безробіття до 2019 року та негативний вплив пандемії COVID-19 на ринок праці.

Після початку пандемії рівень безробіття мав тенденцію швидкого росту і тільки за один рік (2020 рік) зміг перевищити показники не тільки 2019 року, а й 2018. В 2020 році рівень безробіття виріс на 6,05%, порівняно з 2018 роком, та на 12,54% порівняно з 2019 роком, і в 2021 році кількість безробітних дорівнювала вже 1711,6 тис. осіб.

Ситуація на ринку праці суттєво погіршилася в 2022 році з початком повномасштабної війни. За результатами дослідження соціологічної групи «Рейтинг» від 23-24 липня 2022 року, на рисунку 2 представлено статистичні дані про втрату роботи і виїзд за кордон в пошуках роботи.

До початку війни не мали роботу лише 12% громадян, а частка зайнятого населення складала 65%, проте після початку воєнних дій на території України частка безробітних становить вже 39%, а зайнятих 59%. Крім того, зайняте населення відчуло на собі зміни, пов'язані зі зміною роботи (6%) або переходом на віддалену/часткову роботу (19%).

Зайнятість населення за різними періодами після початку воєнних дій, за регіонами України подано на рисунку 3.

На початку війни протягом першого періоду було найбільше зростання кількості безробітних громадян, на сході України цей показник сягнув 74%. В наступних періодах можна побачити поступове зниження кількості безробітного та збільшення зайнятого населення.

Воєнний конфлікт призводить до суттєвого погіршення економічного стану країни. Для громадян критично важливим є не лише мати роботу, а й отримувати гідну заробітну плату для того, щоб забезпечити собі та родині задовільний рівень проживання. Незважаючи на те, що на початок 2022 року мінімальна заробітна плата складала 6500 грн., а з 1 жовтня 2022 року – 6700 грн., що на 700 грн. (11,67%) більше, ніж в 2021 році (6000 грн.), із початком введення воєнного стану на території країни, ціни на всі товари зросли в декілька разів, тому працівники тих компаній, яким стало не вистачати заробітної плати, або вона взагалі не виплачувалась, були змушені покинути свою роботу та шукати іншу, що знову ж таки сприяло збільшенню кількості безробітного населення. Згідно з даними сайту державної служби зайнятості, середня заробітна плата у січні 2022 року (тобто, до воєнного періоду) складала 14577 грн. Середню заробітну плату по регіонам у січні 2022 року зображено на рис. 4.

Найвища заробітна плата виплачувалась в таких регіонах, як Донецька, Київська, Миколаївська, Дніпропетровська області та в столиці країни, – Києві, а найнижча – в Херсонській, Чернігівській, Чернівецькій, Тернопільській, Кіровоградській, Волинській областях. На рис. 5 представлено зміни, які відбулись в оплаті праці персоналу з початком війни за результатами опитування [7, с. 23].

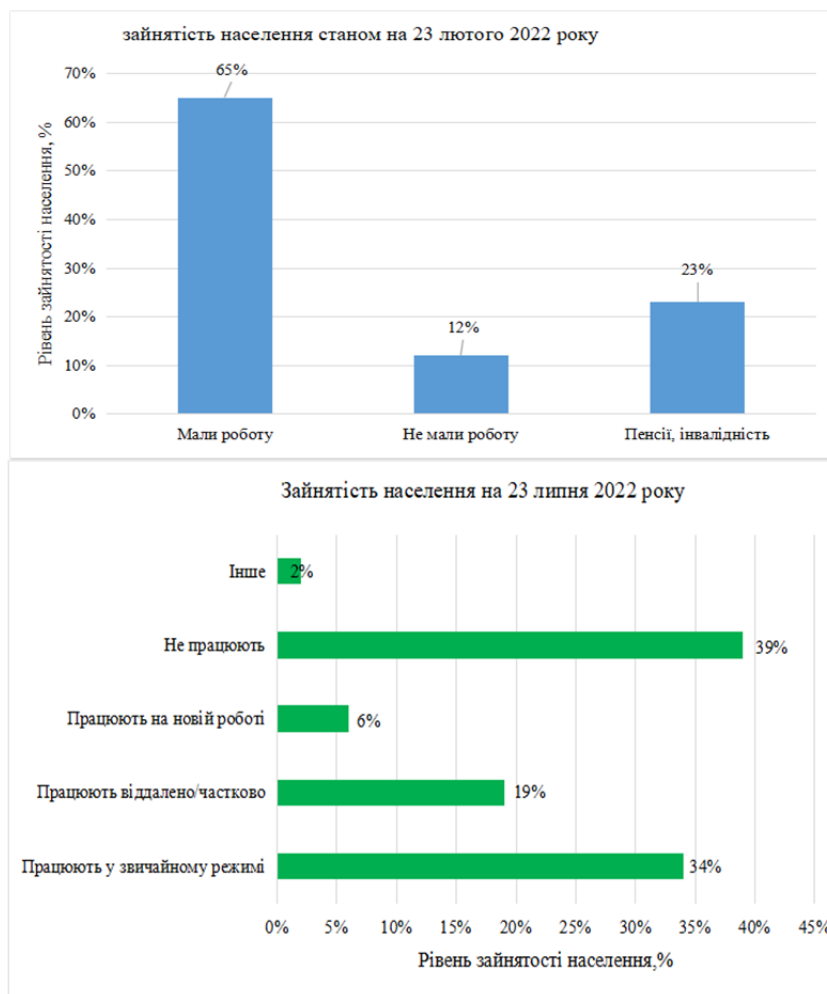

Рис. 2. Рівень зайнятості населення до і після початку війни

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [7, с. 18]

У 43% зайнятого населення заробітна плата не змінилася, а у 9% навіть зросла, однак у 47% населення розмір заробітної плати знизився.

З набуттям чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо деяких питань функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття в період воєнного стану» спростилися процедура надання статусу зареєстрованим безробітним та умов отримання допомоги безробітним ВПО, змінився максимальний розмір допомоги по безробіттю.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування служби зайнятості, соціального страхування на випадок безробіття, сприяння продуктивній зайнятості населення, у тому числі молоді, та впровадження нових активних програм на ринку праці» від 21.09.22 року запровадив систему заходів з підтримки ринку праці, що направлені на: розширення обсягу програм сприяння зайнятості та їх адресатів; відмову від квот на працевлаштування окремих категорій осіб; зміни підходів до стимулювання зайнятості

найбільш вразливих осіб; впровадження нових інструментів сприяння зайнятості молоді; додаткові заходи з подолання тривалого безробіття; залежність підтримки безробітних від тривалості трудової діяльності; осучаснення підходів щодо підходящої роботи; нові можливості по підвищенню конкурентоздатності; розширення кола осіб, які можуть отримувати послуги як безробітні; уточнення особливості обслуговування безробітних у період воєнного стану [9]. Ці заходи спрямовані на сприяння збільшенню кількості працевлаштованих осіб, а також підтримку підприємців, які створюють нові робочі місця і працевлаштовують безробітних ВПО.

Втрати країни щодня зростають в результаті продовження воєнних дій, і незважаючи на продовження руйнувань критичної інфраструктури та активні бойові дії, мають розроблятися плани та стратегії відновлення на різних рівнях. Інститут стратегічних досліджень [10, с. 9-10] запропонував концепцію стратегії повоєнного відновлення та розвитку країни, в якій відновлення людського потенціалу та відбудова і розвиток сучасного підприємництва стоять в пріоритеті.

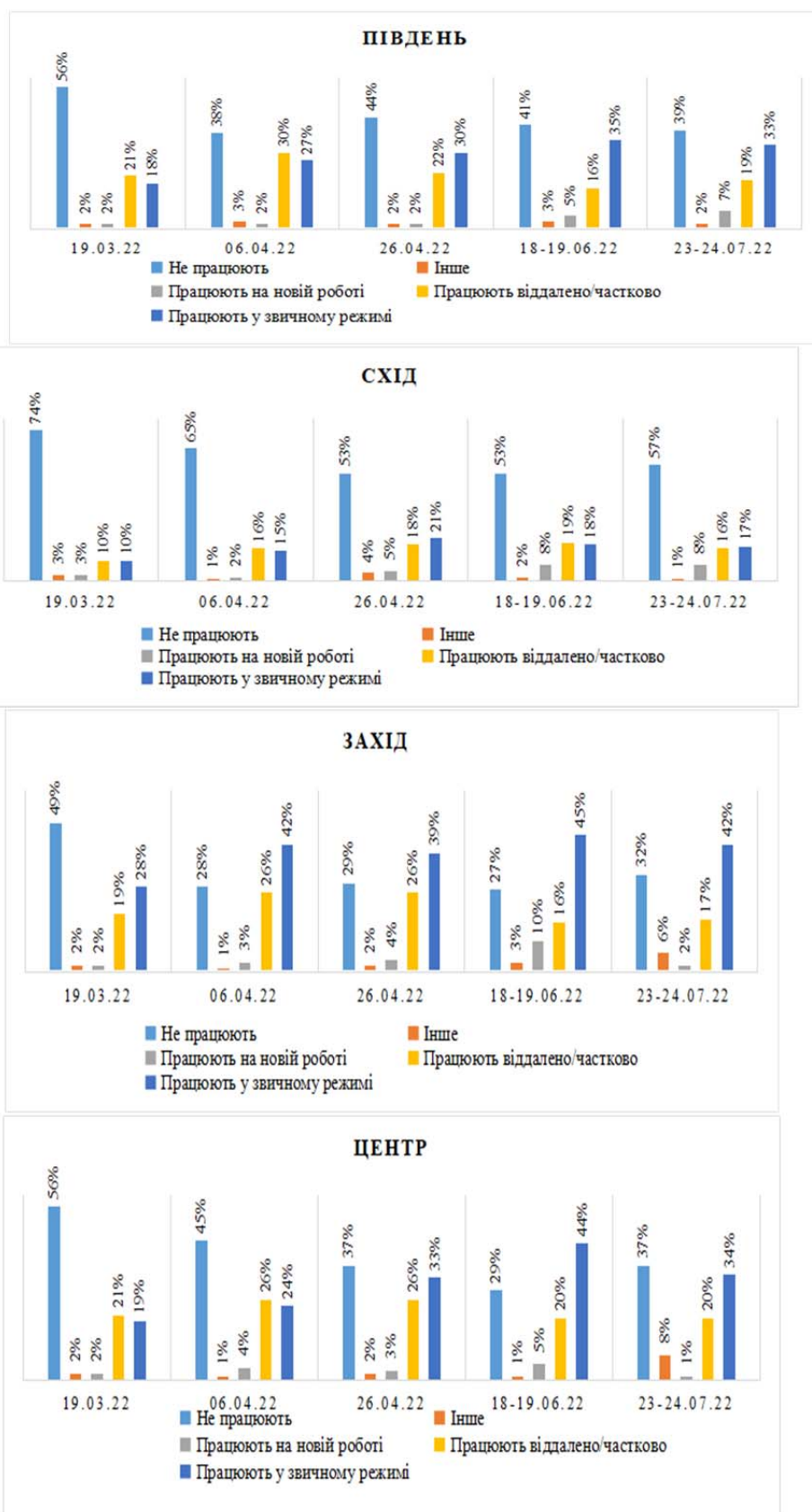

Рис. 3. Зайнятість населення за періодами та регіонами країни

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [7, с. 20]

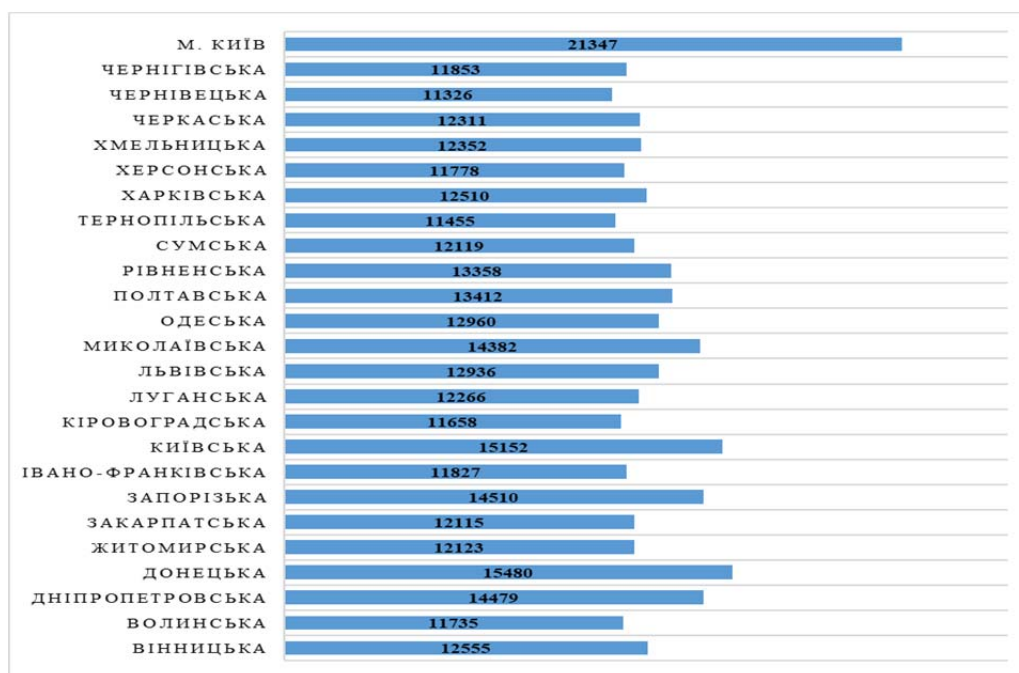

Рис. 4. Середня заробітна плата по регіонам у січні 2022 року, грн.

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [8]

Рис. 5. Рівень заробітної плати після початку війни

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [7, с. 23]

Національна рада з відновлення України від наслідків війни розробила проект плану відновлення України [11], який планується реалізовувати до кінця 2032 року. Заходи цього проекту направлені на: моніторинг внутрішньо перелічених осіб та осіб, які виїхали до інших країн; соціальну допомогу ВПО; визначення потреб та мотивації ВПО; створення економічної вигоди для роботодавців (їх залучення до інвестиційних, інфраструктурних, соціальних проектів з відновлення країни); інформаційну компанію для ВПО для самореалізації і отримання гідного доходу в Україні у воєнний період; створення

умов для ВПО; розроблення сприятливих умов життя для ВПО; дослідження ефективності дистанційної роботи задля збереження трудових відносин працівників з роботодавцями; моніторинг програм, які направлені на подолання безробіття; оновлення методики профілювання осіб; моніторинг соціальної підтримки для ВПО; фінансову підтримку для ВПО; розроблення інформаційної кампанії для ВПО та осіб, які покинули країну, для стимулювання повернення їх додому; покращення надання соціальних послуг; створення програм зайнятості, які направлені на відновлення інфраструктури; програми для неформаль-

ного короткострокового навчання або перенавчання; використання досвіду громадян, які набули навички за кордоном, для відновлення країни; створення робочих місць для відновлення соціальної, освітньої, культурної, оздоровчої інфраструктури України; підтримку сімейного, соціального, ветеранського бізнесу для ВПО та осіб, які покинули країну; удосконалення партнерської взаємодії між Україною та ЄС стосовно повернення в Україну її громадян; створення національного агентства з питань захисту прав і свобод громадян України, які отримали тимчасовий прихисток на території держав-членів ЄС та інших держав; створення системи оцінки ризиків та прогнозування динаміки зовнішніх міграційних рухів громадян України до ЄС та інших країн і перспектив їх швидкого повернення; укладання договорів з країнами ЄС щодо питань з міграції, інтеграції; прийняття змін до деяких законів, направлених на трудову міграцію, зайнятість населення та трудовий статус громадян з інших країн. Кожен з наведених заходів цього проєкту сприятиме відновленню соціально-економічного стану країни та надасть змогу ВПО та біженцям, повернутися і працювати на роботах з гідними умовами праці.

Реалізація планів відновлення країни потребує збалансування попиту та пропозиції на ринку праці. Великий профіцит на ринку праці в умовах воєнного стану спостерігається за професіями: технічні службовці (26 осіб на вакансію), державні службовці, керівники, менеджери (24 особи на вакансію), кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства (23 особи на вакансію), працівники сфери торгівлі та послуг (18 осіб на вакансію); до тих професійних груп, де буде набагато легше знайти роботу, відносяться: кваліфіковані робітники з інструментом (5 осіб на вакансію), професіонали (7 осіб на вакансію)[8].

За видами економічної діяльності ситуація така: фінансова та страхова діяльність (70 осіб на 1 вакансію), державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування (26 осіб на 1 вакансію), інформація та телекомунікації (23 особи на 1 вакансію), сільське, лісове та рибне господарство (16 осіб на 1 вакансію); значно менше претендентів на такі галузі: охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (5 осіб на 1 вакансію), водопостачання, каналізація, поводження з відходами (5 осіб на 1 вакансію), освіта (6 осіб на 1 вакансію), діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (6 осіб на 1 вакансію)[8].

Збалансування попиту та пропозиції на ринку праці потребує розробки державних програм, спрямованих на перекваліфікацію ВПО, населення, яке втратило роботу в результаті початку воєнних дій на території країни. Вирішення проблеми збалансування ситуації на ринку праці потребує спільних рішень та активної залученості в цей процес держави, системи освіти, безробітних та бізнесу.

В умовах війни постає важливе питання щодо збереження бізнесу, розв'язання якого дозволяє зберегти робочі місця. На сьогодні є багато підприємств, які втратили спроможність продовжувати свою діяльність (рис. 6).

Рис. 6. Готовність до продовження діяльності підприємств в умовах воєнного стану (липень 2022 року)

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [12]

Рис. 7. Релокація бізнесу в умовах воєнного стану

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [12, 13]

Рис. 8. Причини переміщення бізнесу в умовах воєнного стану

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [12,13]

В липні 51% підприємств працювало частково, а 19% навіть призупинили свою діяльність. Це завдало сильного удару по економіці країни та залишило велику частку населення без робочих місць. На державному рівні запроваджено програми, які стимулюють бізнес до релокації. На рис. 7 наведено дані, які характеризують стан релокації бізнесу.

Частка тих підприємств, які перемістилися, зростає, але невеликими темпами. Кількість підприємств, які вважають, що їх бізнес не потребує переміщення, хоч і зменшується (в липні на 13% менше, порівняно з квітнем), проте такий відсоток все одно залишається великим. Причини переміщення бізнесу в умовах воєнного стану представлено на рис. 8.

З продовженням активних бойових дій на території України виникають нові несприятливі фактори, що унеможливають подальшу діяльність підпри-

ємств, внаслідок чого зростає відсоток переміщеного бізнесу.

Держава активно надає допомогу підприємцям в процесі релокації бізнесу. Збільшення частки бізнесу, яке здійснило релокацію, не тільки збереже робочі місця, але й створить більш комфортні та безпечні умови праці для свого персоналу. Окрім збереження вже існуючого бізнесу державна політика повинна сприяти розвитку малого та середнього бізнесу, за рахунок чого будуть створюватись нові робочі місця для переселеного населення, соціально незахищених верств населення тощо. До стимулювання створення нового малого та середнього бізнесу має бути залучена Державна служба зайнятості завдяки професійному навчанню безробітних в Центрах професійно-технічної освіти державної служби зайнятості та навчанню їх за направленням

ДСЗ у співпраці з міжнародними донорськими організаціями та їх грантовою підтримкою, спрямованою на відкриття власного бізнесу.

Висновки. Отже, невпевненість у завтрашньому дні як працівників, так і роботодавців посилює дисбаланс на ринку праці. Продовження військових дій на території країни не сприяє відкриттю нового бізнесу, розвитку існуючого, ставить під питання релокацію бізнесу, який залишається на окупованій та небезпечній території. Часова невизначеність тривалості подальших воєнних дій не сприяє пошуку постійної роботи ВПО, з іншого боку постійна, кваліфікована робота не пропонується роботодавцями внутрішньо переміщеним особам. Позитивна динаміка рівня безробіття населення влітку порівняно з весняним періодом пояснюється покращенням ділової активності бізнесу, пристосуванням працівників і роботодавців до нових умов діяльності. В нестабільних кризових умовах державна підтримка надається всім учасникам ринку праці. Особливої уваги заслуговує збалансування попиту та пропозиції, що сприятиме зниженню рівня безробіття. Важлива роль в цьому процесі має бути відведена Державній службі зайнятості. Стратегії та плани відновлення країни мають в пріоритеті розвитку ставити відновлення та розвиток людського потенціалу.

Подальші дослідження за темою дослідження будуть спрямовані на розробку системи заходів з подолання безробіття в повоєнному періоді.

Література

- Ehrenberg R., Ronald G. Modern labor economics : theory and public policy. Eleventh ed., 2012. 650 .
- Есинова Н. И. Экономика труда и социально-трудовые отношения: Учебное пособие. Киев: Кондор, 2003. 464 с.
- Дружиніна В.В. Механізм державного регулювання ринку праці : теоретичний аспект. Вісник Хмельницького національного університету. 2010. № 4. Т. 4. С. 67-71.
- Волосатих О. Особливості взаємодії суб'єктів політики зайнятості в Україні. Схід. 2011. № 7 (114). С. 8-13.
- Слюсар С.Т. Аналіз рівня безробіття в Україні: проблеми і шляхи його подолання. Економіка АПК. 2018. № 5. С. 85-92.
- Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 22.10.2022).
- П'ятнадцять загальнонаціональне опитування. Україна під час війни. Зайнятість і доходи. Соціальна група «Рейтинг». 2022. 60 с. URL: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ua_io_b_income_1000_ua_072022_%D1%85v_press.pdf (дата звернення: 22.10.2022).
- Державна служба зайнятості: веб-сайт. URL: <https://www.dcz.gov.ua/> (23.10.2022).
- Законодавчі зміни на ринку праці. Волинський обласний центр зайнятості : веб-сайт. URL: <https://vol.dcz.gov.ua/node/7161> (дата звернення: 22.10.2022).
- Концепція стратегії повоєнного відновлення та розвитку України / Національний інститут стратегічних досліджень. 2022. 16 с. URL: <https://miss.gov.ua/sites/default/files/2022-05/stratvidnovlennya-koncept-v2.pdf> (дата звернення: 20.10.2022).
- План відновлення України (Матеріали робочої групи «Повернення громадян, які тимчасово переміщені, зокрема за кордон та їх інтеграції в суспільно-економічне життя держави») : проект / Національна рада з відновлення України від наслідків війни. 36 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/return-of-temporarily-displaced-citizens.pdf> (дата звернення: 22.10.2022).
- Опитування українського бізнесу. Gradus Research : веб-сайт. URL: https://gradus.app/documents/262/Gradus_Forbes_Ukrainian_Business_Survey.pdf (23.10.2022).
- Діагностування стану українського бізнесу під час повномасштабної війни Росії з Україною. Gradus Research : веб-сайт. URL: https://gradus.app/documents/210/Ukrainian_Business_in_War_2Wave_Report_Gradus_KSE_22042022.pdf (дата звернення: 24.10.2022).

References

- Ehrenberg, R., Ronald, G. (2012). Modern labor economics : theory and public policy [in English].
- Esinova, N.I. (2003). Ekonomika truda i sotsial'no-trudovye otnosheniya [Labor Economics and Social and Labor Relations]. Kiev: Kondor [in Ukraine].
- Druzhynina, V.V. (2010). Mekanizm derzhavnogo rehuliuвання rynku pratsi : teoretychnyi aspekt [The mechanism of state regulation of the labor market: theoretical aspect]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu* – Bulletin of the Khmelnytskyi National University, Vol. 4, 4, 67-71 [in Ukraine].
- Volosatykh, O. (2011). Osoblyvosti vzaiemodii subiektiv polityky zainiatosti v Ukraini [Peculiarities of interaction between subjects of employment policy in Ukraine]. *Skhid* – East, 7, 8-13 [in Ukraine].
- Slusar, S.T. (2018). Analiz rivnia bezrobittia v Ukraini: problemy i shliakhy yoho podolannia [Analysis of the level of unemployment in Ukraine: problems and ways to overcome it]. *Ekonomika APK – Economy of agro-industrial complex*, 5, 85-92 [in Ukraine];
- Derzhavna sluzhba statystryky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukraine];
- Piatnadsiatie zahalnonatsionalne opytuvannia. Ukraina pid chas viiny. Zainiatist i dokhody [Fifteenth national survey. Ukraine during the war. Employment and income]. (n.d.) ratinggroup.ua. Retrieved from https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ua_io_b_income_1000_ua_072022_%D1%85v_press.pdf [in Ukraine];
- Derzhavna sluzhba zainiatosti [State Employment Service]. (n.d.). www.dcz.gov.ua. Retrieved from <https://www.dcz.gov.ua/> [in Ukraine];
- Zakonodavchi zminy na rynku pratsi [Legislative changes in the labor market]. (n.d.). vol.dcz.gov.ua. Retrieved from <https://vol.dcz.gov.ua/node/7161> [in Ukraine];
- Kontseptsiia stratehii povoiennoho vidnovlennia ta rozvytku Ukrainy [The concept of the post-war reconstruction and development strategy of Ukraine]. (2022). *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. Retrieved from <https://miss.gov.ua/sites/default/files/2022-05/stratvidnovlennya-koncept-v2.pdf> [in Ukraine];
- Plan vidnovlennia Ukrainy (Materialy robochoi hrupy

«Povernennia hromadian, yaki tymchasovo peremishcheni, zokrema za kordon ta yikh intehratsii v suspilno-ekonomichne zhyttia derzhavy») : proekt [Recovery plan of Ukraine (Materials of the working group "Return of citizens temporarily displaced, in particular abroad and their integration into the social and economic life of the state"): project]. 2022. Natsionalna rada z vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny. Retrieved from

<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/return-of-temporarily-displaced-citizens.pdf> [in Ukraine];

12. Opytuvannia ukraïnskoho biznesu [Survey of Ukrainian business]. (n.d.). gradus.app. Retrieved from https://gradus.app/documents/262/Gradus_Forbes_Ukrainian_Business_Survey.pdf [in Ukraine];
13. Diahnostuvannia stanu ukraïnskoho biznesu pid chas povnomashtabnoi viiny Rosii z Ukrainoiu [Diagnosis of the state of Ukrainian business during the full-scale war between Russia and Ukraine]. (n.d.). gradus.app. Retrieved from https://gradus.app/documents/210/Ukrainian_Business_in_War_2Wave_Report_Gradus_KSE_22042022.pdf [in Ukraine].

Khandii O.O., Shestopalov V.I. Unemployment during the war: analytical aspects.

The growth of the unemployment rate is both a manifestation of negative phenomena in the country's economy and a factor that determines the further deterioration of the economic situation and the decrease in GDP. The number of unemployed people in Ukraine has been growing steadily since the beginning of the war, taking the form of hidden unemployment. Amendments to the labor legislation have simplified the mechanisms of dismissal during martial law and certain issues of employment and the drafting of labor contracts, creating opportunities for accelerating the inter-organizational movement of personnel. However, in the conditions of martial law and the devastating consequences of the military conflict, such as: large-scale internal displacement of the population, destruction of critical infrastructure, loss of property by enter-

prises, the labor market needs the maximum support from the state of all participants in order to prevent further deterioration of the socio-economic state of the country, and not only to solve issues of regulatory regulation of employment and unemployment. The article analyzes the level of unemployment in pre-war times and under martial law. Special attention is paid to the impact of the war on business activity and employment of the population of Ukraine. The dynamics of employment by region and changes in wages are studied. Considering the high level of human and property losses in the country and the consequences of the war, the urgent issues of today are not only security and elimination of negative consequences, but also recovery. Planning and development of recovery strategies for Ukraine have begun at both the national and regional levels. This is a long process that requires the high involvement of all representatives of society and authorities, local self-government and the development of measures that will allow not only the country's economy to reach its pre-war state, but also to solve the problems of the socio-economic sphere and overcome the high level of unemployment. The work considers strategic measures aimed at business relocation, support of the unemployed and employed population in order to curb the further growth of the unemployed population. Measures are proposed that will contribute to the growth of the employment level of the population, the development of business and entrepreneurship.

Key words: *unemployment, socio-economic status, martial law, employment, wages.*

Хандій Олена Олексіївна – д.е.н., професор, завідувач кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Северодонецьк.

Провідний науковий співробітник, Інститут економіки промисловості, НАН України, м. Київ.

Шестопалов Владислав Ігорович – здобувач 2 курсу магістратури Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Стаття подана 15.10.2022.